

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на ДИЯНА ПЕТЬОВА ЗАБЕРСКА на тема:
“МОДЕЛИ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА АГРЕСИВНОТО ПОВЕДЕНИЕ В
СПОРТА” за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР”

Изготвил становището: Проф. д-р РУМЯНА БОЖИНОВА, Департамент
«Психология» при ИИНЧ - БАН

Обществените и научни интереси към агресията като проява и феномен прогресивно нарастват през последните десетилетия, което придава подчертана актуалност на избраната от Д. Заберска дисертационна тема. В същото време специфичното поставяне на темата в областта на спорта очертава нейната научна и приложна дисертабилност. Заберска се насочва към изучаването на агресията като многоаспектен проблем с особена значимост за цялостния процес на подготовка на спортиста и постиганите от него резултати. Разкритията, към които е ориентирана работата са от съществено значение за по-точното разбиране и интерпретиране на поведението на спортиста, но също те са значими за избора на модел за неговото ефективно регулиране.

Дисертацията е разработена в рамките на три глави, изводи и препоръки. Като структура и изложение тя е в съответствие с емпиричния характер на приложеното изследване и води до пълноценно отразяване на изследователския процес и постигнатите резултати.

В първа глава успешно са изведени теоретичните предпоставки на изследването. Изложението, съответно на дисертационната тема, е центрирано върху агресията като феномен. Правомерно е разграничена агресията от агресивността като личностна особеност. Централно място е отделено на

агресията в спорта. Съществено е фокусирането върху реактивната и инструменталната агресия, като два различни начина за постигане на желаните от спортиста резултати – първата предполагаща противодействие, нараняване, отмищаване, а втората свързана с технико-тактическо и стратегическо надиграване на противника.

В тази част докторантката обосновава и изследователския си интерес към разкриване на модели на агресия и тяхната връзка с други компоненти на психичната структура. Тя аргументира това с потенциала, който носят подобни модели за овладяване на агресивното поведение в спорта.

Теоретичното изложение е подходяща основа за изведената от Заберска постановка на изследване във втора глава. Формулираната цел, задачи и хипотези на изследването адекватно отразяват неговия замисъл и пътят за реализирането му. Целта на изследването очертава амбицията на докторантката за комплексно изследване, което да разкрие структурните модели на инструменталната и враждебната агресия във връзка със съпътстващи ги променливи – стратегии за решаване на конфликтни ситуации, удовлетвореност на спортиста, нагласи за проява на агресия и гняв и спортсменско поведение.

Съществена предпоставка за качеството на проведеното от Заберска изследване е целесъобразния подбор на извадката и методите на изследване. Заслужава да се подчертае коректността при формирането и представянето на изследваните групи. Опитът ѝ за по-пълноценно проучване се открива включително във формирането на групи в зависимост от типа спорт (колективен и единоборство). Приложените в изследването методи са адаптирани за български условия, което предполага добра доказателствената стойност на получените резултати.

Препоръчително е, от гледна точка на функциите, които изпълнява тази част, в рамките на задачите да се посочат така наречените „изследвани променливи“, а също да се изпишат приложените статистически методи, независимо от тяхното отразяване в трета глава.

Резултатите от изследването са представени и обсъдени в трета глава. Изложението в тази част е много добре структурирано. Ясно, подробно и коректно са представени статистически доказаните закономерности по отношение

на изучаванните явления. Те са подходящо илюстрирани с 22 графики и 18 таблици. Следваната логика при представяне на резултатите дава възможност достатъчно обосновано в рамките на четири параграфа да се разкрие: 1) изразеността на всяка от изучаваните променливи (стил на общуване между състезателите, инструментална агресия и враждебност, гняв и агресия, удовлетвореност и спортменство) и да се сравнят наблюдаваните тенденции в зависимост от пола и типа спорт на изследваните лица, 2) да се проследи връзката между изучаваните променливи, 3) да се установи степента на влиянието на второстепенните променливи върху централните в лицето на враждебността и инструменталната агресия и 4) да се формира обобщен структурен модел, който съгласно получените резултати определя агресивността и гневът, заедно със спортменството като основни фактори на влияние за формирането на положителни нагласи към инструменталната и враждебна агресия в спорта.

Подчертано положителен момент в тази глава са направените в края на всеки параграф обобщения, обвързани с интерпретиране на проследените вече резултати. Известни резерви поражда отсъствието на коефициент на значимост на разликите при сравняването на изразеността на отделните променливи (препоръчително е изписването им в приложените таблици). В същото време е впечатляващ изведения структурен модел, включващ директни и индиректни посоки на въздействие, извеждането на медиаторите в изучаваната група променливи, свързани с инструменталната и враждебна агресия.

Синтезирането на получените от изследването резултати, както и тяхната цялостна интерпретация са представени в заключението към трета глава. В него докторантката подробно коментира всяка от изследваните променливи в аспекта на проявите на двата типа агресия. По този начин тя успява да представи цялостна картина на констатираните тенденции по отношение формите и равнището на изява на агресия в спорта, предпоставките, а също възможностите за ограничаването ѝ.

Работата добива завършен вид с изведените в края на дисертацията изводи и базираните на тях препоръки за овладяване на агресивното поведение в спорта.

Освен посочените по-горе достойнства заслужава да се отбележи, че дисертационният труд свидетелства за добрата осведоменост на докторантката по

дискутираните проблеми, за умението ѝ да систематизира и излага по подходящ начин емпирично изведени резултати. Добрият стил и език на изложението също повишава стойността на работата.

Направените препоръки към отделни елементи от работата по-никакъв начин не поставят под съмнение нейните достойнства и моята оценка за нея като цяло е категорично положителна.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Предложеният от ДИЯНА ПЕТЬОВА ЗАБЕРСКА дисертационен труд на тема: “МОДЕЛИ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА АГРЕСИВНОТО ПОВЕДЕНИЕ В СПОРТА” представя автора като компетентен специалист, с добра теоретична подготовка и умение за поставяне и провеждане на сериозни емпирични изследвания. Специално трябва да се подчертае ориентацията ѝ към подчертано значими от научна и от практическа гледна точка проблеми в областта на спортната психология.

Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за прилагането му. Посоченото по-горе ми дава основание с увереност да предложа на уважаемото Научно жури да гласува за присъждането на Дияна Петьова Заберска образователната и научна степен „Доктор” по направление „Психология”.

5. 05. 2018 г.

Проф. д-р Румяна Божинова